

**АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ПІВДЕННО-ЗАХІДНЕ МІЖОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ
АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ**

**РІШЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ
(ВИТЯГ)**

28 жовтня 2022 року

Хмельницький

№72/28-р/к
Справа № 72/23-22

Про порушення законодавства
про захист економічної конкуренції
та накладення штрафу

Адміністративна колегія Південно-західного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (далі - адміністративна колегія Відділення), розглянувши матеріали справи № 72/23-22 про порушення комунальним підприємством «Чортківське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства» Чортківської міської ради законодавства про захист економічної конкуренції, що передбачене пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», та подання Відділу досліджень та розслідувань в Тернопільській області Відділення від 29 вересня 2022 року № 72-03/113-п

ВСТАНОВИЛА :

1. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ

- (1) На доручення Антимонопольного комітету України від 02.11.2021 № 13-01/1044 Південно-західним міжобласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (далі – Відділення) здійснено контроль за дотриманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції суб'єктами господарювання, які здійснюють діяльність на ринках у сфері водопостачання та водовідведення, зокрема, при наданні послуг з видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та/або водовідведення.
- (2) Розпорядженням адміністративної колегії Відділення від 08 липня 2022 року № 72/30-рп/к розпочато розгляд справи № 72/23-22 за ознаками вчинення комунальним підприємством «Чортківське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства» Чортківської міської ради порушення, яке передбачене пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», а саме: зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та водовідведення, у вигляді дій, що можуть призвести до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання (виробників (постачальників) лічильників з іншими класами точності, що не визначені технічними умовами), а також споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

- (3) Листами від 14.12.2021 № 72-02/5221 та від 31.08.2022 № 72-02/1787 Відділення надіслано вимоги про надання інформації комунальному підприємству «Чортківське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства» Чортківської міської ради.
- (4) Листом від 03.10.2022 № 72-02/2088 подання з попередніми висновками у справі № 72/23-22 від 29.09.2022 № 72/23-22 надіслано комунальному підприємству «Чортківське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства» Чортківської міської ради.
- (5) Комунальне підприємство «Чортківське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства» Чортківської міської ради листом від 26.10.2022 №124/09 надало свої пояснення до подання з попередніми висновки у справі № 72/23-22.

2. ВІДПОВІДАЧ

- (6) Відповідачем у справі є комунальне підприємство «Чортківське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства» Чортківської міської ради (далі – Водоканал, Підприємство), (*Інформація, доступ до якої обмежено*).
- (7) Згідно з відомостями, які містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, основним видом діяльності Водоканалу (*Інформація, доступ до якої обмежено*).
- (8) Водоканал є юридичною особою, веде самостійний баланс, має печатку з власною назвою, розрахунковий рахунок в банківській установі тощо.
- (9) Підприємство є суб'єктом господарювання у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

3. ВИЗНАЧЕННЯ МОНОПОЛЬНОГО (ДОМІНУЮЧОГО) СТАНОВИЩА

- (10) У відповідності до вимог Закону України «Про захист економічної конкуренції», Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року №49-р, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за №317/6605 (далі - Методика), Відділенням проведено аналіз ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в частині видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.
- (11) Відповідно до пункту 2.2 Методики при здійсненні даного дослідження використовуються ті етапи визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання, що відповідають фактичним обставинам.

3.1. Об'єкт аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

- (12) Відповідно до пункту 3.1 Методики об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.

3.1.1. Суб'єкт господарювання

- (13) Згідно із пунктом 3.4. Методики, визначення складу групи суб'єктів господарювання здійснюється шляхом установаження переліку незалежних суб'єктів господарювання, до складу яких входить суб'єкт (суб'єкти) господарювання, що випускає(ють), постачає(ють), продає(ють), придбаває(ють), споживає(ють), використовує(ють) конкретний товар (продукцію, роботи, послуги).

- (14) У розумінні абзацу дванадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» Водоканал є суб'єктом господарювання.
- (15) Об'єктом аналізу є Водоканал – суб'єкт господарювання, який надає послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в частині видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

3.1.2. Конкретний товар (продукція, товари, послуги), який випускається, постачається, придбавається (використовується, споживається) цим суб'єктом господарювання

- (16) Об'єктом аналізу є послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в частині видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

3.2. Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище

3.2.1. Перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання

- (17) Відповідно до пункту 4.1. Методики, перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).
- (18) Статтею 1 Законом України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» визначено:
- централізоване питне водопостачання - господарська діяльність із забезпечення споживачів питною водою за допомогою комплексу об'єктів, споруд, розподільних водопровідних мереж, пов'язаних єдиним технологічним процесом виробництва та транспортування питної води;
  - централізоване водовідведення - господарська діяльність із відведення та очищення стічних вод за допомогою системи централізованого водовідведення.
- (19) Функціональним призначенням послуги з централізованого водопостачання є забезпечення споживача водою. Функціональним призначенням послуги з централізованого водовідведення є збирання та оброблення стічних вод.
- (20) Діяльність з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, згідно зі статтею 5 Закону України «Про природні монополії», віднесена до сфери діяльності суб'єктів природної монополії.
- (21) Відповідно до абзацу восьмого частини першої статті 10 Закону України «Про природні монополії» суб'єкти природних монополій зобов'язані забезпечувати надання технічних умов щодо інженерного забезпечення об'єкта будівництва у порядку та строки, встановлені законодавством.
- (22) Частиною першою статті 30 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» визначено, що технічні умови - це комплекс умов та вимог до інженерного забезпечення об'єкта будівництва, які повинні відповідати його розрахунковим параметрам, зокрема, щодо водопостачання (з урахуванням потреб забезпечення пожежогасіння) та водовідведення.
- (23) Згідно із пунктом 4 розділу I «Правил користування системами централізованого питного водопостачання та централізованого водовідведення в населених пунктах України», затвердженими наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України 27 червня 2008 року № 190 (у редакції наказу Міністерства розвитку громад та територій України від 19 квітня 2021 року № 97), зареєстрованими у Міністерстві юстиції України 07.10.2008 за № 936/15627 (далі – Правила 190

(в редакції від 13.07.2021) технічні умови на приєднання до систем централізованого питного водопостачання та централізованого водовідведення (далі - технічні умови) - комплекс умов та вимог до інженерного забезпечення об'єкта будівництва, реконструкції та заходів для забезпечення гідравлічних параметрів стабільної роботи систем централізованого питного водопостачання (з урахуванням забезпечення потреб пожежогашіння) та/або централізованого водовідведення.

- (24) Пунктом 1 розділу III «Приєднання об'єктів до систем централізованого питного водопостачання та централізованого водовідведення» Правил 190 (в редакції від 13.07.2021) визначено, що приєднання до систем централізованого питного водопостачання та централізованого водовідведення здійснюється відповідно до технічних умов, виданих виконавцем послуги з централізованого водопостачання/централізованого водовідведення, та розробленого і затвердженого в установленому порядку проекту на приєднання.
- (25) Відповідно до Правил 190 (в редакції від 13.07.2021):
- технічні умови є підставою для розроблення проектно-технічної документації на приєднання до систем централізованого питного водопостачання та/або централізованого водовідведення згідно з державно-будівельними нормами та іншими нормативно-правовими актами і є обов'язковими для виконання (пункт 10 розділу III);
  - не допускається будь-яке самовільне приєднання об'єктів водоспоживання до діючих систем централізованого питного водопостачання та централізованого водовідведення (включаючи приєднання до будинкових ввідів, внутрішньобудинкових мереж або до мереж споживачів), зокрема, здійснене за відсутності технічних умов (пункт 1 та абзац третій пункту 2 розділу IV).
- (26) Отже, видача технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення є невід'ємною складовою процесу приєднання до систем централізованого водопостачання та водовідведення.
- (27) При цьому, кінцевим результатом видачі вказаних технічних умов є отримання послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.
- (28) Таким чином, видача технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення є невід'ємною складовою послуги централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.
- (29) Послуга з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в частині видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення надається Водоканалом на платній основі, а отже є товаром, щодо якого визначається становище даного суб'єкта господарювання на ринку.

3.2.2. Перелік основних продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів)

- (30) Учасниками ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в частині видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення є:
- надавачі (виконавці) послуг – суб'єкти господарювання, які надають послуги з централізованого водопостачання та водовідведення, в тому числі послуги видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення;
  - замовники послуг – фізичні та юридичні особи, які мають намір приєднати свої об'єкти до систем централізованого водопостачання та водовідведення.

3.3. Визначення товарних меж ринку

- (31) Відповідно до пунктів 5.1-5.3 Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- (32) Споживач може отримати послугу з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в частині видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення лише у суб'єкта господарювання, який надає послуги централізованого водопостачання та/або водовідведення в межах розподільчих водопровідних та каналізаційних мереж, що перебувають у його господарському віданні.
- (33) Дані послуги за споживчими властивостями, умовами використання, технічними, експлуатаційними властивостями і характеристиками тощо не мають взаємозамінних товарів.
- (34) Таким чином, споживачі цих послуг не можуть обрати інші послуги на заміну.
- (35) Отже, за таких обставин товарними межами ринку є послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в частині видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

3.4. Визначення територіальних меж ринку.

- (36) Відповідно до пункту 6.1 розділу 6 Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (послуг) є неможливим або недоцільним
- (37) Визначення територіальних меж ринку здійснювалося, виходячи із його специфіки.
- (38) Особливістю послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в частині видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення є отримання послуг лише у суб'єкта господарювання, який здійснює діяльність у сфері централізованого водопостачання та централізованого водовідведення на певній території, де розміщені його водопровідні та каналізаційні мережі.
- (39) В межах м. Чорткова, смт Заводське, с. Горішня Вигнанка, с. Переходи, с. Біла Чортківського району Тернопільської області послуги централізованого водопостачання та водовідведення надає Водоканал (лист Водоканалу від 10.01.2022 № 08/01-9).
- (40) Отже, враховуючи вищенаведене, територіальними межами ринку є територія м. Чортків, смт Заводське, с. Горішня Вигнанка, с. Переходи, с. Біла Чортківського району Тернопільської області в межах розподільчих водопровідних та каналізаційних мереж, що перебувають у господарському віданні підприємства.

3.5. Проміжок часу, стосовно якого має визначатися становище суб'єктів господарювання на ринку – часові межі ринку

- (41) Відповідно до пункту 7.1. Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило, рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару зі сталою структурою.
- (42) У межах території м. Чортків, смт Заводське, с. Горішня Вигнанка, с. Переходи, с. Біла Чортківського району Тернопільської області протягом 2019-2021 років та січня-серпня 2022 року склад продавців (надавачів даної послуги) не змінювався, тобто, структура даного ринку є сталою.
- (43) Отже, часовими межами ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в частині видачі технічних умов на приєднання до

систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення визначено 2019-2021 роки та січень-серпень 2022 року.

3.6. Розрахунок частки суб'єктів господарювання на ринку

- (44) Внаслідок технологічних особливостей виробництва, зважаючи на специфіку послуги та положень нормативно-правових актів, Водоканал має виключне право на надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, зокрема на видачу технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та водовідведення, які перебувають у його власності чи користуванні.
- (45) Частка даного підприємства на ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в частині видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення на території м. Чортків, смт Заводське, с. Горішня Вигнанка, с. Переходи, с. Біла Чортківського району Тернопільської області протягом 2019-2021 років та січня-серпня 2022 року в межах розподільчих водопровідних та каналізаційних мереж, що перебувають у господарському віданні підприємства, становила 100 відсотків.

3.7. Визначення потенційних конкурентів

- (46) Відповідно до пункту 9.1 Методики, потенційними конкурентами вважаються такі суб'єкти господарювання: які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості; які виготовляють товари (товарні групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку; нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.
- (47) Потенційними конкурентами Підприємства на послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в частині видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення є суб'єкти господарювання які мають відповідну матеріально-технічну базу, технології, але з певних причин не реалізують ці можливості. Зокрема, до такої бази відносяться водопровідні та каналізаційні мережі, споруди та устаткування.
- (48) Також потенційними конкурентами можуть вважатися нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок з метою надання зазначених послуг.

3.8. Визначення бар'єрів для вступу на ринок

- (49) Відповідно до Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).
- (50) Бар'єрами вступу потенційних конкурентів на ринок послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в частині видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення є:
- адміністративні обмеження, пов'язані з необхідністю одержання дозвільних документів (отримання ліцензії, дозволу на надрами, технічну документацію на розміщення водопровідних та каналізаційних мереж, тощо);
  - економічні обмеження, пов'язані з необхідністю залучення значних коштів для вступу нових суб'єктів господарювання (придбання необхідного обладнання, транспорту, утримання персоналу відповідної кваліфікації, тощо);
  - наявність матеріально-технічної та виробничої бази, кадрів, технологій, тощо.
- (51) Перелічені обставини перешкоджають іншим суб'єктам господарювання почати конкурувати на зазначеному ринку.

3.9. Установлення монопольного (домінуючого) становища

- (52) Відповідно до частини першої статті 12 Закону України “Про захист економічної конкуренції” суб’єкт господарювання займає монопольне становище на ринку товару, якщо на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.
- (53) Отже, Водоканал протягом 2019-2021 років та січня-серпня 2022 року займало монопольне (домінуюче) становище на послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в частині видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення на території м. Чортків, смт. Заводське, с. Горішня Вигнанка, с. Переходи, с. Біла Чортківського району Тернопільської області в межах розподільчих водопровідних та каналізаційних мереж, що перебувають у господарському віданні підприємства, оскільки на цьому ринку не мало жодного конкурента.

4. ЗЛОВЖИВАННЯ МОНОПОЛЬНИМ (ДОМІНУЮЧИМ) СТАНОВИЩЕМ НА РИНКУ

4.1. Обставини справи

- (54) Відносини, що виникали між виробниками та споживачами при приєднанні до систем централізованого водопостачання та водовідведення, в тому числі при видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення регулюються, зокрема, Законами України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» та «Про регулювання містобудівної діяльності», Правилами 190.
- (55) Пунктом 1 розділу III «Приєднання об’єктів до систем централізованого питного водопостачання та централізованого водовідведення» Правил 190 (в редакції від 13.07.2021) визначено, що приєднання до систем централізованого питного водопостачання та централізованого водовідведення здійснюється відповідно до технічних умов на приєднання до систем централізованого питного водопостачання та централізованого водовідведення (далі – технічні умови), виданих виконавцем послуги з централізованого водопостачання/централізованого водовідведення, та розробленого і затвердженого в установленому порядку проекту на приєднання.
- (56) Технічні умови, згідно із пунктом 9 розділу III Правил 190 (в редакції від 13.07.2021), повинні включати, зокрема, відомості щодо місця встановлення приладів обліку води, їх діаметр, тип, параметри, вимоги до встановлення.
- (57) Додатком 1 Правил 190 (в редакції від 13.07.2021) затверджено типову форму технічних умов.
- (58) Згідно із типовою формою технічних умов, у пункті 8 розділу «Умови водопостачання» зазначається: «*на водопровідному вводі комерційний облік обладнати __*», при цьому вказується місце установки, тип водолічильника, діаметр.
- (59) Слід зазначити, що пунктом 5.6 Правил 190 в редакції від 26.11.2012, які діяли до 13.07.2021, було визначено, що до початку розробки технічної документації вузла обліку споживач повинен отримати від виробника, зокрема, рекомендації щодо типу засобів обліку.
- (60) Пунктом 1 розділу V «Порядок обліку та визначення обсягів спожитих послуг з централізованого водопостачання та водовідведення» Правил 190 (в редакції від 13.07.2021) визначено, що споживачі, які приєднані або мають намір приєднатися до систем централізованого питного водопостачання та централізованого водовідведення, зобов’язані забезпечити наявність у них засобів виміральної техніки, за умови їх відповідності вимогам Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» та іншим нормативно-правовим актам, що містять вимоги до таких засобів виміральної техніки.

- (61) Відповідно до пункту 10 розділу III Правил 190 (в редакції від 13.07.2021) технічні умови є підставою для розроблення проектно-технічної документації на приєднання до систем централізованого питного водопостачання та/або централізованого водовідведення згідно з державно-будівельними нормами та іншими нормативно-правовими актами і є обов'язковими для виконання.
- (62) Проектування та будівництво систем внутрішнього холодного та гарячого водопостачання, каналізації і водостоків при новому будівництві, реконструкції, реставрації, технічному переоснащенні та капітальному ремонту будівель (споруд) і приміщень різного призначення встановлені державними будівельними нормами України ДБН В.2.5-64:2012 «Внутрішній водопровід та каналізація», затвердженими наказом Міністерства регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.10.2012 № 553 (далі - ДБН В.2.5-64:2012).
- (63) Пунктом 13.1 ДБН В.2.5-64:2012 визначено, що для будинків, будівель або споруд, які будуються, реконструюються, реставруються, технічно переоснащуються та капітально ремонтуються, з холодним водопроводом, потрібно передбачати вузли обліку витрат води з витратомірами (лічильниками) холодної води, параметри яких повинні відповідати чинним стандартам, технічному регламенту щодо суттєвих вимог до вимірюваної техніки та бути обладнаними пристроями для знімання інформації передачі її на диспетчерський пункт диспетчеризації.
- (64) Відповідно до пункту 2 статті 41 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання» облік у сфері питного водопостачання здійснюється підприємствами питного водопостачання і споживачами за допомогою технічних засобів, що відповідають вимогам технічних регламентів.
- (65) Статтею 1 Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» визначено основні терміни, зокрема, тип засобу вимірювальної техніки - сукупність засобів вимірювальної техніки того самого призначення, які мають один і той самий принцип дії, подібну конструкцію та виготовлені за тією самою технічною документацією.
- (66) Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України 13.07.2016 р. № 1161, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 03.08. 2016 р. за № 1081/29211, затверджено Порядок ведення реєстру затверджених типів засобів вимірювальної техніки (далі – Порядок).
- (67) Відповідно до пункту 2 Порядку Реєстр затверджених типів засобів вимірювальної техніки (далі – Реєстр) є електронною базою даних, що містить відомості про затверджені типи засобів вимірювальної техніки.
- (68) Формування та ведення Реєстру забезпечуються науковим метрологічним центром – державним підприємством «Всеукраїнський державний науково-виробничий центр стандартизації, метрології, сертифікації та захисту прав споживачів» шляхом унесення відомостей про затверджені типи засобів вимірювальної техніки та доповнень до них (пункт 3 Порядку).
- (69) Отже, споживач має право самостійно робити вибір засобу обліку води із врахуванням вихідних даних, отриманих від виробника/виконавця, рекомендацій щодо типу засобів обліку води (лічильника), переліку засобів обліку води, які відповідають вимогам технічних регламентів.
- (70) Таким чином, чинними нормативно-правовими актами не передбачено обмежень класу точності для засобів вимірювальної техніки, що встановлюються споживачами. Тобто, для обліку обсягу споживання послуги з централізованого водопостачання споживачами можуть встановлюватись будь-які засоби обліку води, що занесені до Реєстру затверджених типів засобів вимірювальної техніки.
- (71) Керуючись Правилами 190 Водоканал протягом 2019-2021 років та січня–серпня 2022 року надавав фізичним та юридичним особам Технічні умови на приєднання до систем

централізованого питного водопостачання та/або централізованого водовідведення (далі – Технічні умови на приєднання).

- (72) Протягом вказаного періоду Підприємство видало загалом 166 Технічних умов на приєднання, зокрема в 2019 році – 40 технічних умов, в 2020 році -75 технічних умов, в 2021 році -34 технічні умови, протягом січня-серпня 2022 року – 17 технічних умов (лист Водоканалу від 06.09.2022 №108/01-9).
- (73) Листом від 10.01.2022 № 08/01-9 Водоканал надав Відділенню копії окремих Технічних умов на приєднання, які видавав споживачам у 2019 - 2021 роках.
- (74) Під час аналізу Технічних умов на приєднання, зокрема:
- від 19.11.2019 № 38, від 22.10.2019 № 28, від 13.03.2019 № 3, від 15.08.2019 № 16, від 23.08.2019 №19, від 15.08.2019 № 16, від 21.02.2020 №60, від 12.03.2020 №63, від 23.06.2020 № 77, від 07.02.2020 № 37, від 18.09.2020 № 129, від 03.11.2020 № 137, від 08.07.2021, від 02.08.2021 № 173, від 25.10.2021 № 183, виданих фізичним особам;
  - від 06.05.2019 №8, від 20.05.2019 №10, від 09.10.2019 №25, від 07.02.2020 № 56, від 29.03.2020 № 73, від 04.08.2020 № 88, від 18.08.2020 № 102, від 15.02.2021 № 151, від 27.09.2021 № 77, виданих юридичним особам
- виявлено, що Водоканал встановив в них вимоги щодо засобів обліку води, які необхідно було встановити у місці підключення, а саме: *«Водомірний вузол повинен відповідати класу точності «С» або MID R>160»*.
- (75) Тобто, однією з умов приєднання до систем централізованого водопостачання, відповідно до вищезазначених Технічних умов на приєднання було встановлення засобу обліку води (лічильника води) класу точності «С» або MID R>160.
- (76) За даними Водоканалу (листи від 10.01.2022 № 08/01-9 та від 06.09.2022 №108/01-9) *«вимоги встановлення лічильників класу точності «С», в індивідуальних житлових будинках з підвищеним класом IP 60 вказана при видачі кожних технічних умов на приєднання до централізованого водопостачання»*. При цьому, Підприємство керується Правилами 190 та «Правилами надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення», затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630.
- (77) Слід зазначити, що вказаними нормативно-правовими актами не передбачено умов щодо встановлення засобів обліку води певного класу, зокрема класу точності «С».
- (78) Клас точності - це характеристика приладу, що визначається границями допустимих основної та додаткової похибок, а також іншими властивостями, передбаченими стандартами на даний вид виробу, які впливають на точність. Цей параметр присутній в технічних характеристиках багатьох приладів, які мають еталонні вихідні параметри, будь то електронні або механічні вимірювальні пристрої. Чим вище це значення у приладі, тим більше вартує такий пристрій, це пов'язано зі складністю виробництва таких виробів.
- (79) За результатами аналізу вартості засобів обліку води (дані Інтернет-ресурсів) встановлено, що вартість засобів обліку води класу точності «С» перевищує вартість водомірів інших метрологічних класів, зокрема «А» чи «В», які занесені до державного реєстру.
- (80) Так, наприклад, на торговельному майданчику продавців з України на веб-сайті <https://prom.ua/Schetnik-holodnoj-vody-svk-1.html?sort=price>, станом на 10.02.2022 було розміщено інформацію щодо вартості продажу засобів обліку води класу точності «С». Зокрема, найнижча вартість лічильника холодної води класу точності «С» становила 970 грн. за одиницю.
- (81) В той же час, найнижча вартість лічильників холодної води класу точності «В» становила від 377 грн. за одиницю.
- (82) Відповідно до інформації, розміщеної на веб-сайті торгової мережі «Епіцентр» (<https://epicentrk.ua/ua/shop/schetniki-vody/fs/dlya-holodnoy-vody/?sort=asc>) станом на

08.09.2022 вартість засобів обліку (лічильників) холодної води, які були в наявності в ТЦ «Епіцентр» (вул. Поліська, 7, м. Тернопіль), становила, зокрема:

№ п/п	клас точності	бренд	модель	країна виробник	вартість, грн.
1	B	Ecomess	Ду 15 Picoflux 1,6 XB	Польща	485,00 (акційна ціна, знижка 90 грн)
2	B	Ecomess	Ду 15 Picoflux 2,5 XB L 110 мм	Польща	485,00
3	B	Ecostar	DN15 1/2" L110 E-C 2,5	Україна	532,00
4	B	Gidrotek	Е-Т 1.6U з приєднувальним комплектом	Україна	662,40 (акційна ціна, знижка 231,84 грн.)
5	B	BAYLAN	КК-12 Dn15	Туреччина	625,00
6	B	Apator	Powogaz JS 1,6 SMART+ (ДУ15)	Польща	693,00
7	B	BAYLAN	КК-12 R100 DN 15 сухохідний	Туреччина	696,78 (акційна ціна, знижка 244,22 грн.)
8	B	Apator	JS 1,6 Ду 15 SMART+	Польща	699,00
9	B	B-Meters	GSD8-I ½ R100 L=110 мм зі щтуцерами	Італія	781,00
10	C	Novator	DN15 1/2	Україна	750,00
11	C	BAYLAN	КК-14 R160 DN 20сухохідний	Польща	888,00 (акційна ціна, знижка 311,00 грн.)
12	C	BAYLAN	Мокрохід KY-1 R160 DN15 одноструменевий	Польща	1542,00 (акційна ціна, знижка 539,00 грн.)
13	C	BAYLAN	одноструменевий КК-12 R160 DN15 сухохідний	Польща	1623,00 (акційна ціна, знижка 568,00 грн.)
14	C	BAYLAN	Мокрохід KY-1 R160 DN20 одноструменевий	Польща	1678,00 (акційна ціна, знижка 586,00 грн.)
15	C	Apator	Powogaz JS 1,6 Ду 15 SMART C+(Ду 15)	Польща	1694,00
16	C	BAYLAN	Мокрохід TY-5 R160 DN15 багатоструменевий	Польща	1704,00 (акційна ціна, знижка 596,00 грн.)
17	C	BAYLAN	Мокрохід TY-2 R160 DN20 багатоструменевий	Польща	1948,00 (акційна ціна, знижка 681,00 грн.)

- (83) Наведене свідчить, що вартість лічильників холодної води метрологічного класу «С» суттєво вища від вартості лічильників холодної води класу «А» чи «В».
- (84) Враховуючи, що виконання Технічних умов на приєднання має обов'язковий характер, споживачі змушені встановлювати засоби обліку, визначені Водоканалом в технічних умовах, а саме: засоби обліку води (лічильники) класу точності «С».
- (85) Таким чином, Водоканал встановлює споживачам необґрунтовані умови щодо засобів обліку води певного класу (клас точності «С»), що призводить до понесення споживачами додаткових витрат.

- (86) Крім того, вимоги Підприємства щодо встановлення засобів обліку води класу точності «С» можуть ущемлювати інтереси суб'єктів господарювання – виробників та/або продавців лічильників води інших метрологічних класів, зокрема «А» та «В», які занесені до Державного реєстру та використовуються в Україні, оскільки останні можуть втратити потенційних покупців своєї продукції.

4.2. Неможливість вчинення Відповідачем таких дій за умов існування значної конкуренції на ринку

- (87) Частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено, що зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (88) Дії Водоканалу у вигляді включення в технічні умови на приєднання до систем централізованого водопостачання умови щодо обов'язку споживача здійснити встановлення лічильника води з визначеним класом точності можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів.
- (89) Чинне законодавство покладає на споживача обов'язок щодо виконання вимог технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення у повному обсязі, оскільки приєднання об'єктів споживачів до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення без виконання усіх вимог технічних умов неможливе.
- (90) На виконання технічних умов споживачі змушені придбавати та встановлювати засоби обліку холодної води класу точності «С», які коштують дорожче ніж засоби обліку холодної води класу точності «В» чи «А», що може призвести до понесення споживачами додаткових витрат.
- (91) Внаслідок виконання споживачами технічних умов можливе зниження попиту на засоби обліку холодної води класу точності «А» або «В», що, у свою чергу, може призвести до негативних наслідків для конкуренції на ринках виробництва та постачання засобів обліку холодної води.
- (92) Водоканал єдиний суб'єктів господарювання, який надавав послуги видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення протягом 2019 - 2021 років та 8 місяців 2022 року на території м. Чортків, смт. Заводське, с. Горішня Вигнанка, с. Переходи, с. Біла Чортківського району Тернопільської області в межах розподільчих водопровідних та каналізаційних мереж, що перебувають у господарському віданні підприємства.
- (93) Внаслідок цього споживачі перебувають у повній залежності від Водоканалу щодо отримання послуги видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.
- (94) Зазначена поведінка притаманна суб'єкту господарювання, який займає монопольне становище на ринку, споживачі послуг якого позбавлені «повноцінного» захисту, оскільки у взаємовідносинах із вказаним суб'єктом господарювання вони знаходяться у нерівних умовах.
- (95) Таким чином Водоканал має можливість нав'язувати споживачам невідповідні умови реалізації товару, обмежувати права та комерційні інтереси суб'єктів господарювання.
- (96) Вищенаведені дії Водоканалу були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в частині видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в межах території, де розташовані діючі мережі цього підприємства, оскільки, у цьому випадку споживачі мали б можливість обирати між кількома суб'єктами господарювання, які могли б надавати цю послугу за прийнятними умовами, і у разі вчинення

Підприємством неправомірних дій, які ущемляють інтереси споживачів, обрали б іншого надавача послуги.

- (97) За умов наявності конкуренції, між учасниками зазначеного ринку відбувалося б змагання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання, а Підприємство, щоб утримати споживача, уникало б створення умов, що можуть призвести до втрати споживача без достатніх на те підстав.
- (98) В даному випадку конкуренція на зазначеному ринку відсутня, у споживачів відсутні альтернативні джерела придбання послуги з технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та водовідведення, тому Водоканал має можливість зловживати своїм монопольним становищем шляхом встановлення умови придбання цієї послуги.
- (99) Водоканал, користуючись своїм домінуючим становищем на зазначеному ринку, встановлювало в Технічних умовах на приєднання умови щодо обов'язку споживача здійснити встановлення лічильника води з визначеним класом точності (клас точності «С»).

4.3. Загальні висновки щодо зловживання Відповідачем монопольним становищем

- (100) Ураховуючи вищенаведене, дії Підприємства, яке протягом 2019-2021 років та січня-серпня 2022 року займало монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в частині видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення на території м. Чортків, смт. Заводське, с. Горішня Вигнанка, с. Переходи, с. Біла Чортківського району Тернопільської області в межах розподільчих водопровідних та каналізаційних мереж, що перебувають у господарському віданні підприємства, які полягають у включенні в Технічні умови на приєднання умови щодо обов'язку споживача здійснити встановлення лічильника води з визначеним класом точності (клас точності «С»), що було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку, є зловживанням монопольним становищем відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

5. ЗАПЕРЕЧЕННЯ ВІДПОВІДАЧА ТА ЇХ СПРОСТУВАННЯ

- (101) Відділення листом від 03.10.2022 № 72-02/2088 надіслало до Підприємства подання з попередніми висновками від 29.09.2022 № 72-03/113-п у справі № 72/23-22 про порушення законодавства про захист економічної конкуренції Водоканалом.
- (102) Підприємство листом від 26.10.2022 № 129/09 надало свої пояснення до подання з попередніми висновками у справі № 72/23-22 (далі – подання), зокрема, повідомило: що погоджується із тим, що :
  - протягом 2019-2020 років та січня-серпня 2022 року займало монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в частині видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення на території м. Чортків, смт. Заводське, с. Горішня Вигнанка, с. Переходи, с. Біла Чортківського району Тернопільської області в межах розподільчих водопровідних та каналізаційних мереж, що перебувають у господарському віданні підприємства;
  - дійсно включало в Технічні умови на приєднання умови щодо обов'язку споживача здійснити встановлення лічильника води з визначеним класом точності (клас точності «С»).
- (103) Крім того, Підприємство зазначило, що вказана вимога носила рекомендаційний характер, оскільки не було накладено жодних штрафних санкцій у випадку її невиконання.
- (104) Додатково Водоканал повідомив, що:

- Підприємство бере активну участь у волонтерській діяльності, допомагає в обороноздатності України;
- матеріальний стан підприємства не є прибудинковим, а навіть збитковим, підприємство більше коштів витрачає, як отримує;
- Підприємство бере на себе зобов'язання припинити, вказане в поданні порушення, а також в майбутньому зобов'язується більше таких порушень не допускати.

6. ВИСНОВКИ У СПРАВІ

- (105) Таким чином, доказами, зібраними у справі, доведено, що Водоканал, займаючи протягом 2019-2021 років та січня-серпня 2022 року монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в частині видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення на території м. Чортків, смт. Заводське, с. Горішня Вигнанка, с. Переходи, с. Біла Чортківського району Тернопільської області в межах розподільчих водопровідних та каналізаційних мереж, що перебувають у господарському віданні підприємства, своїми діями, що полягали у включенні в Технічні умови на приєднання умови щодо обов'язку споживача здійснити встановлення лічильника води з визначеним класом точності (клас точності «С»), що може призвести до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання (виробників (постачальників) лічильників з іншими класами точності, що не визначені технічними умовами), а також споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку, вчинило порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

7. ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ ШТРАФУ

- (106) Зловживання монопольним (домінуючим) становищем є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції (пункт 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції»).
- (107) Згідно із абзацом 2 частини другої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за порушення, визначене пунктом 2 статті 50 цього Закону, накладається штраф у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.
- (108) Відповідно до форми 2 «Звіт про фінансові результати» за 2021 рік чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) Підприємства у 2021 році становив *(Інформація, доступ до якої обмежено)*.
- (109) Водночас, при визначенні розміру штрафу враховано наступне:
- вчинення Підприємством порушення законодавства про захист економічної конкуренції на досліджувальному ринку вперше;
  - співпраця при розслідуванні справи.

Ураховуючи викладене, керуючись статтями 12, 12¹, 14, 17 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 48 і 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктом 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року №32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 березня 2001 року № 291/5482, (зі змінами), пунктом 33 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року №5 та зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за №90/299 (із змінами), адміністративна колегія Відділення,

ВИРШИЛА:

1. Визнати, що протягом 2019-2021 років та січня-серпня 2022 року комунальне підприємство «Чортківське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства» Чортківської міської ради (*Інформація, доступ до якої обмежено*) становить на на ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в частині видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення на території м. Чортків, смт. Заводське, с. Горішня Вигнанка, с. Переходи, с. Біла Чортківського району Тернопільської області в межах розподільчих водопровідних та каналізаційних мереж, що перебувають у господарському віданні підприємства, з часткою 100 відсотків.
2. Визнати дії комунального підприємства «Чортківське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства» Чортківської міської ради (*Інформація, доступ до якої обмежено*), які полягали у включенні у технічні умови на приєднання до систем централізованого водопостачання та водовідведення умови щодо обов'язку споживача здійснити встановлення лічильника води з визначеним класом точності (клас точності «С»), порушенням, передбаченим пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монополією (домінуючим) становищем на ринку на ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в частині видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, що можуть призвести до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання (виробників (постачальників) лічильників з іншими класами точності, що не визначені технічними умовами), а також споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
3. За порушення, вказане в пункті 2 резолютивної частини рішення, відповідно до абзацу 2 частини другої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» накласти на комунальне підприємство «Чортківське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства» Чортківської міської ради штраф у розмірі 9 590,00 (дев'ять тисяч п'ятсот дев'яносто) гривень.
4. Zobов'язати комунальне підприємство «Чортківське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства» Чортківської міської ради припинити порушення законодавства про захист економічної конкуренції, вказане в пункті 2 результативної частини рішення.

Про виконання пункту 4 цього рішення письмово повідомити Відділення у двомісячний строк з дня його отримання з наданням копій підтверджуючих документів.

Згідно з частиною третьою статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» штраф повинен бути сплачений у двомісячний строк з дня одержання рішення.

Відповідно до частини восьмої статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» протягом п'яти днів з дня сплати штрафу суб'єкт господарювання зобов'язаний надіслати до Відділення документи, що підтверджують сплату штрафу

Відповідно до частини першої статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рішення органів Антимонопольного комітету України може бути оскаржене до Господарського суду в двомісячний строк з дня його одержання.

Голова адміністративної колегії,
в.о. голови відділення

Віталій ЛУЦЮК